

ВПЛИВ ГЕНЕТИЧНИХ ФАКТОРІВ НА РІВЕНЬ МОЛОЧНОЇ ПРОДУКТИВНОСТІ КОРІВ УКРАЇНСЬКИХ ЧОРНО-РЯБОЇ ТА ЧЕРВОНО-РЯБОЇ МОЛОЧНИХ ПОРІД

Шуляр А. Л., асистент

На теренах України створено дві високопродуктивні молочні породи інтенсивного типу – українська чорно-ряба та українська червоно-ряба [2, 3]. Ці новостворені молочні породи потребують подальшої консолідації за господарськи корисними ознаками з урахуванням частки спадковості голштинської породи [1, 4]. На особливу увагу заслуговує молочна продуктивність, яка має важливе господарське й економічне значення при розведенні молочної худоби.

Дослідження проведені в 2008-2010 роках у племзаводах українських чорно-рябої і червоно-рябої молочних порід приватної агрофірми (ПАФ) „Єрчики” Житомирської області. На середньорічну корову тут заготовляють 55-60 ц кормових одиниць, а їх надій за останні 3-4 роки склав 5500-6000 кг молока.

Кращим надоем характеризуються корови-первістки української чорно-рябої молочної породи. Він становить 5172 кг молока за 305 днів лактації, проти 4982 корів української червоно-рябої при достовірній різниці ($P < 0,05$). В той же час корови останньої породи характеризуються вищою жирномолочністю (на 0,06%) і білковомолочністю (на 0,02%, $P < 0,05$), а тому різниця за сумарною продукцією молочного жиру і білка між тваринами обох порід виявилася невисокою і несуттєвою (10,5 кг на користь чорно-рябої породи при $P > 0,05$).

Корови чорно-рябої породи ефективніше використовували корми для секреції молока, що підтверджується їх вищою відотною молочністю: 944 кг проти 915 кг у червоно-рябих ровесниць. Вони також краще роздоюються на початку лактаційного періоду: різниця за надоем за перші 30, 60, 90 і 100 днів на їх користь, у порівнянні з червоно-рябими ровесницями, у всіх випадках виявилася високодостовірною ($P < 0,001$). Зниження цих показників у корів-первісток української червоно-рябої молочної породи обумовлено, на наш погляд, генетичним впливом тварин комбінованої сментальської породи, яка використана у породоутворювальному процесі як материнська. За

параметрами перебігу лактації різниця між тваринами обстежених порід є несуттєвою ($P>0,05$).

В оптимальних умовах годівлі, утримання і використання молочної худоби підвищення частки спадковості голштинів у корів-первісток обох порід супроводжується покращенням молочної продуктивності при достовірній у багатьох випадках різниці, особливо між крайніми генотиповими групами (табл. 2 і 3). Так, надій тварин чорно-рябої породи коливався в межах 4463-5333 кг, продукція молочного жиру і білка 320,5-384,7 кг, відносна молочність 894-931 кг, надій за 60 днів лактації 1181-1229 кг, коефіцієнт постійності лактації 85,7-93%; червоно-рябої породи – відповідно 4488-5107 кг, 324,8-369 кг, 866-923 кг, 1111-1143 кг, 86,2-91,6%. Узагальнений критерій достовірності різниці за Стьюдентом (t_d) склав між I і II голштинізованими групами корів чорно-рябої породи 2,23, I і III – 1,95, II і III – 1,15; червоно-рябої – відповідно 1,43; 1,41 і 0,96.

Поступове зниження критерія t_d свідчить про наближення фенотипу тварин до параметрів поліпшувальної голштинської породи. Причому інтенсивніше „шлифування” фенотипу голштинами відбувається у тварин „мобільнішої” чорно-рябої породи європейської селекції, повільніше – у особин консервативнішої симентальської.

Слід відмітити, що голштинська худоба домінантної (чорно-рябої) і рецесивної (червоно-рябої) масті за рівнем молочної продуктивності на її батьківщині (США, Канада) практично не відрізняється [4]. Тобто, бугаї-плідники домінантної і рецесивної мастей за рівнем генетичного потенціалу молочності є, по-суті, рівнозначними. Проте результати їх використання на маточному поголів’ї вітчизняних чорно-рябої і симентальської порід виявилися неоднозначними.

Використання голштинських бугаїв на матках місцевої чорно-рябої породи є значно ефективнішим, у порівнянні з симентальською породою. Про це переконливо свідчить різниця між генетико-екологічними поколіннями голштинізованих тварин. Так, різниця за надоєм на користь корів-первісток української чорно-рябої молочної породи II генетичної групи (частка поліпшувальної породи 50,1-75%), у порівнянні з I групою (до 50%), склала 785 кг молока, на користь III групи (75,1-100%) – відповідно 870 кг при високодостовірній в обох випадках різниці ($t_d= 4,39$), тоді як у їх ровесниць української червоно-рябої молочної породи – відповідно 539 і 619 кг ($t_d= 2,71-2,85$).

Аналогічна ситуація спостерігається відносно інших кількісних показників – за продукцією молочного жиру і білка, надоєм корів за перші і другі 100 днів лактації. Цей феномен пояснюється, на наш погляд, з одного боку, безперечною генетичною спорідненістю голштинської і колишньої європейської чорно-рябої порід, а з іншого – проблемами поєднання біологічно несумісних ознак: молочної (голштини) і м’ясної (симентали) продуктивності. Очевидно, це добре усвідомили американські селекціонери і фермери, розмежувавши розведення скотарства за двома вузько- спеціалізованими напрямками – молочне і м’ясне, оскільки об’єднати ці два альтернативні за багатьма технологічними і біологічними показниками напрями у особин комбінованих порід просто неможливо.

Використані джерела інформації

1. Басовский Н. З. Методы оценки генетического потенциала молочного скота / Н. З. Басовский // Сельскохозяйственная биология. – 1991. – №6. – С. 8-15.
2. Рудик І.А. Порівняльна характеристика корів української чорно-рябої та української червоно-рябої молочних порід за господарсько-корисними ознаками / І. А. Рудик, І. В. Пономаренко // Збірник праць Вінницького державного аграрного університету. – 2005.- Випуск 22. Ч. 1. - С.144-148.
3. Пелехатий М. С. Молочна продуктивність та відтворювальна здатність корів українських новостворених молочних порід різних генотипів / М. С. Пелехатий, Т. І. Ковальчук // Вісн. держ. агроєколог. ун.-ту. – Житомир, 2005. – №2 (15). – С. 184–191.
4. Формування внутріпородних типів молочної худоби / [Буркат В. П.,

Єфіменко М. Я., Хаврук О. Ф. та ін.]. – К. : Урожай, 1992. – 200 с.